

İNCELEMELER

Ekim 2014 / 5 (9)

Parti Konuları

Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER

İzmir Milletvekili

CHP

İÇİNDEKİLER

- KIRIKOĞLU'NA TEŞEKKÜR 1-2
- KEMALİZM VE SOSYALLER 2-3-4
- PARTİLERDE MEŞRU(T)İYET 4-5
- LAİK TEYZELER, SİZ HAKLIYDINIZ 5-6

KIRIKOĞLU'NA TEŞEKKÜR

Cumhuriyet Halk Partisi, güçlü genel sekreterlik modeline göre örgütlendiği 2010 yılına kadar 8 genel başkana ve 23 genel sekretere sahip olmuş. Genel sekreterlerden biri, 1971 – 1973 arasında görev yapan **Kamil KIRIKOĞLU**. Yaşamını 65 yaşındayken 1979'da yitiren Kırıkoğlu'nun **23. Kurultay konuşması çarpıcı**.

27 Kasım 1976'da toplanan Kurultay'ın önemi, Altı Ok'a yeni altı-ilke eklemesi yapan bir Program taslağı getirilip, partinin Sosyalist Enternasyonal üyeliğinin kabul edilmesinde gizli. İşte bu Kurultay'da Kırıkoğlu günümüzde her yanı sarmış olan "tematik sıralama" yerine genelden özele "analitik sıralama"nın etkileyici bir örneği olarak, önerilerini dünya koşullarının çözümlemesiyle başlatan bir konuşma yapmıştı.

Dünya Koşulları

"Küçülen dünyamızda ülke içi sorunlar, uluslararası gruplaşmalar ve çıkar çatışmalarının bir uzantısı haline gelmiştir. Bu olgu, özellikle dışa bağımlılıktan doğan sorunları gittikçe büyüyen ülkemiz için fazlasıyla geçerlidir. Çözümleme önerilerinde bu kriterin gözden kaçırılmaması gerekir."

Bugün sıkı sıkıya sarılmamız gereken bir düşünme tarzı. Kırıkoğlu bu sözlerle, son yıllarda "küreselleşme kaçınılmazdır, sakıncalarından sakınıp fırsatlarından yararlanalım" diyen **teslimiyetçi fırsatçılıktan** pek farklı bir yaklaşım sergiliyor. Akıllı memlekete odaklı. Dünya koşullarındaki yoğunlaşmayı bağımlılık gerçeğimizle etkileşimi bakımından değerlendirmeliyiz diyor. "Türkiye üçüncü dünyanın ülkeleri saflarına katılmalıdır". OECD ve Uluslararası Enerji Ajansı, NATO ve AET ile ABD ilişkilerimize açıklık kazandırmamız gerektiğini söylüyor. Fransa

ve Yunanistan gibi **NATO'nun askeri kanadından çekilme cesareti** göstermemiz, AET ile imzalanmış "**Katma Protokol**"ün **islahı** yoluna giderek bu kurumla Akdeniz ülkeleri arasında kurulan rejime benzer yeni bir ilişki sistemine gitmemiz gerektiğini dile getiriyor. Bunun Batı ile aktif ve olumlu ilişkiler kurmamıza engel değil, aksine yardımcı olacağını ilan ediyor.

İslamcı Akımlar

"Türkiye'de faşizm kitle tabanından tamamen yoksun olduğu için sadece teröre dayalı bir hareket olarak belirlemekte ve bu niteliğiyle emperyalizmin ve kapitalizmin en karanlık oyunlarına alet olan tehlikeli bir özellik kazanmaktadır. Buna karşılık belli bir kitle tabanına sahip olan... İslamcı akım... kapitalizmin gelişmesinden ve emperyalizmin milli sınırları tanımayan baskısından yılginlığa kapılan küçük ve orta mülk sahiplerinin tepkisini emin kanallara ve giderek sermayenin hizmetine yöneltmek gibi bir görev yüklenmiştir."

Çok önemli değil mi? Daha 1976 tarihli konuşmasında Kırıkoğlu, "bu tepkinin büyük sermaye, dış çıkar çevreleri ve faşizmin hizmetine sevk edilmesini önlemek için çaba sarf edilmesi" uyarısı yapmaktadır. Bunun, gerçekçi ve sosyo-ekonomik politikalar geliştirmekle başarılacağı görüşünde.

Programımız Ne Olmalı?

Kırıkoğlu için diğer temel başlıklar da şunlar:

* Sağın ittifaklar cephesine karşı, CHP'nin kendi dışındaki **ilerici güçlerle sürekli koalisyon** olanaklarını geliştirmesi gerekir.

* **Fikir ve örgütlenme özgürlüğü**, belli çıkar çevreleriyle dıştaki tekeli ortaklarının mali

güçlerine ve politikadaki ustalıklarına karşı en etkili mücadele aracıdır.

* Emekçi kesimler arasında yüzyıllardır ekilmiş nifak tohumlarına ve çelişkilere karşı "**halkın birliği ilkesi**"yle adil bir düzenin kurulması için çalışılmalıdır.

* Bürokratik değil **demokratik devletçilik**, çok uluslu dev şirketler ağı karşısında nefes alabilmenin ve kalkınmanın gereğidir. Planlı bir ekonomik düzen, çıkış yolumuzdur.

* **Güçlü sendikacılık ve tarımda demokratik kooperatifçilik**, demokrasinin gelişmesi için zorunlu iktisadi temeldir.

* Bugün bütün dünyada demokrasinin işlemini engelleyen en büyük tehlike, solun iktidarına karşı kanlı darbeler hazırlamaktan dahi geri kalmayan uluslararası sermaye ve işbirlikçileri gerçeğidir. Bu nedenle, salt ekonomik gerekçelerle değil, demokrasinin güvence altına alınması için de...

Bilmeli ve Anımsamalı

Siyaset ve CHP deneyimini öğrenmemizi sağlayanlara teşekkür borcumuz büyük. Bunlardan biri olarak **Tanju CILIZOĞLU'nun Kırık Politika –Anılarla Kamil Kırıkoğlu** başlıklı kitabına teşekkür borcumuz çok.

Gerçekten de, her kuşak ve her yetkili, kendinden önceki deneyimi bilmeli. Karşımıza çıkan sorunların hemen hiçbirisi, insanlığın ilk kez karşılaştığı sorunlar değil. Aksine, bunlar daha önceden mutlaka görülmüş ve zaman zaman da pek güzel çığnenip çözüme erdirilmiş sakızlar.

(30 Eylül 2014 Salı)

KEMALİZM VE SOSYALLER

Dr. Hasan İLERİ'nin incelemesi ilk kez 1999 yılında basılmış. 2011'de genişletilmiş ikinci baskısını okudum. Başlığı **Türkiye'de Sosyal Demokrasi 1908-1998**. Kitabı internet satışlarından elde etmek mümkün.

Kitabı okuyunca, çoğu zaman sergilediğimiz "-miş gibi yapmak" tavrını, sosyal demokrasi konusunda hastalık derecesinde yaptığımızı fark ettim. Biliyormuş gibi, çözüp halletmişiz gibi yapmaktan hastayız. Bu inceleme ne ka-

dar çok öğretiyor; unutulmaları anımsatıyor; en önemlisi de konunun ivedilikle ve derinlemesine ele alınması gerektiğini gösteriyor!

Türkiye’de Başlangıç Nerede?

Türkiye’de sosyal demokrasinin “kökü” kimilerine göre Fatih’in hoşgörüsünde, kimilerine göre Mithat Paşa’da, kimilerine göre Kemalizm’in bağrında. Yazar “hiçbiri” diyor.

Bizde **ilk Sosyal Demokrat Fırka (SDF)** 23 Aralık 1918’de Dr. Hasan Rıza tarafından kuruldu diyor, kuruluş izni Padişah Vahdettin’den. Wilson Prensiplerini benimseyen SDF Genel Başkanı “TBMM Reisi Muhterem Mustafa Kemal Paşa Yoldaş”a mektup da yazmış. 1920 tarihli mektupta sosyal demokrasinin “alemşumul (evrensel) prensipleri”ni onbeş yıldan bu yana tetkik ve İstanbul’da tatbik ettiklerini belirtmiş, sosyal demokrat ilkeler gereğince ilişkide olmayı önermiş. Ankara kurtuluş savaşının ateşinde yanarken, İstanbul’dan gelen ‘temasta olalım’ diyen bir mektup! SDF Ankara tarafından feshedilmiş; 1925’te yeniden kurulmak istendiğinde “memleket idare ve siyasetine ters olduğundan” buna izin verilmemiş.

Bu bilgiler çok önemli.

Yazar böylece, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında “sosyal demokrasi” adlı bir akımın var olduğuna, bilindiğine, üstelik partileşerek somut varlık gösterdiğine dikkat çekiyor. Yani ‘o zamanlar bu akım bilinmiyordu’ diyenlerin sözlerini ağızlarından aldığı gibi, efsunlu başlangıçlar arayanlara da ‘daha fazla yorulmayın’ demiş oluyor. En önemlisi de bu ‘evrensel değerler’ pazarlamasının o dönemde Cumhuriyet’in kurucuları tarafından kabul görmediğini kanıtıyor.

İkinci Kuşak Sosyal Demokrasi

İnceleme, 1946’da Türk Sosyal Demokrat Partisi adıyla bir kuruluşun daha doğduğu bilgisini veriyor. Genel Başkanı ilk parti kadrosuyla çalışmış olan Cemil Arif (Alpay). Aynı yıl bir sosyal demokrat parti daha kuruluyor; adı **Sosyal Adalet Partisi**. Yazar bu girişimleri

“Türkiye sosyal demokrasisinde pek zayıf da olsa bir “46 ruhu” görülüyor” diye vurguluyor.

Üçüncü parti **1964’te** kurulmuş ve bir buçuk yıl yaşadıktan sonra 1965 yılı sonunda CHP’ye katılmış olan **Sosyal Demokrat Parti**. Başında Sıtkı Ulay var. İncelemenin yazarı Sayın İleri diyor ki, “devlette önemli görevlerde bulunmuş ama sosyal demokrasiyle ilgisi olmayan kişiler”. Yazara göre bu, CHP’de kısa süre sonra doğacak “ortanın solu” adlı sosyal demokratlaşma sürecinin arefesinde ilginç bir atılım!

Diğer kuşakları görece biliyoruz diyelim... Üçüncü kuşakta Bülent Ecevit’in “ortanın solu”, “sosyal demokrasi”, “demokratik sol” dönüşümleriyle **DSP** oluşumu; dördüncü kuşakta “sosyal demokrasi” etiketiyle **SODEP/SHP** oluşumu var. SHP 1995’te CHP’ye katıldığına göre, oraya aktarılmış etkiler söz konusu. Bu bölümlerde resmi belgeler isabetle seçilmiş; özü bakımından incelenmiş; çok öğretici ve en önemlisi kritik önemde sorular soran satırlarla bezeli. İnceleme 2000 yılına kadar sürüyor.

Tartışmaya Davet Eden Görüş

Birinci ve ikinci kuşakta Altı Ok dışında ayrı parti olarak örgütlenmiş Sosyal Demokrat partilerin programları incelendiğinde şunlar görülüyor:

Bu görüş;

- (1) ‘ulusal bakış’la pek ilgili değil; milletlerarası işbirliğiyle daha çok ilgili.
- (2) Cumhuriyet, laiklik, milliyetçilik duyarlılığı yok.
- (3) Sosyal güvenlikle yakından ilgili; işçi çalışma saatleri, örgütlenmesi, emeklilik hakları, işçi – işveren ilişkilerinin düzenlenmesi programının hemen başında yer alıyor.
- (4) Birey hakları anlayışı, etnik – dinsel özelliklere serbestiyet ile özel girişimcilik hakkını, mülkiyetin yaygınlaştırılmasını bütünlendirmiş durumda.
- (5) Vergide adalet, askerliğin kısaltılması, kadınların desteklenmesi ilgi alanında.

Dr. İleri’nin temel görüşü şu: Başlangıçta olduğu gibi, şimdi de sosyal demokrasi kendi özgün örgütlenmesini yapsın, CHP’yi dönüştürmekle

uğraşmasın, çünkü günümüzde çok ihtiyacımız olan “Kemalist misyon, sosyal demokrasi ile taşınamaz”.

Tartışmaya değer, ne dersiniz?

[YENİ ADANA, 21 Eylül 2014]

PARTİLERDE MEŞRU(T)İYET

Meşruiyet ile meşrutiyet. Dilimize Arapça’dan gelme ve yazımları birbirine çok yakın iki sözcük. Aralarında tek harf farkı var; ama iki farklı dünyayı anlatıyorlar.

Meşrutiyet, (t)’li olan, hükümdarla yönetilen ülke demek. Hükümdarın yetkilerinin seçilmiş bir meclis eliyle kısıtlandığı saltanat yönetimi. Osmanlı’da 1876’da ve 1908’de açılan iki siyasal döneme 1 ve 2. Meşrutiyet Dönemi denirdi. Kısıtlanmış da olsa, rejimin bir aileye ait olan hanedanlık – saltanat başkanlığına dayanması, cumhuriyetten farklı olmasına neden oluyor. Soya bağlı yönetme hakkı, bu rejimi ‘halk egemenliği’ demek olan demokrasiden uzağa savuruyor.

Meşruiyet, (t)’siz olan, kurula uygun işlem demek. Töreyle, yasaya, usule uygun ve herkesçe kabul edilmiş geçerli uygulama. Herhangi bir kurumun, bir siyasal partinin başındaki kişilerin yönetme yetkilerini haklı biçimde sürdürmeleri, meşruiyetçi olmalarına bağlıdır. Bunun uzak ucu geleneklere, en yakın ucu da yasa, tüzük gibi hukuksal kurallara uzanır. Bunlara uygun olmayan her tutum, meşruiyetini – yasallığını – geçerliliğini yitirmiş sayılır.

Siyasal partilerde meşruiyetçilik, günümüzde parti-içi demokrasi adı verilen değer.

MEŞRUIYET KIRILIRSA...

Demokratik kurum ve çağdaş siyasal partilerde meşruiyet –yasallık kırılırsa ortaya iki sonuç çıkar.

Birincisi, karar ve uygulamalarda meşruiyeti –yasallığı ihmal eden **yöneticilerin yönetme hakkı düşer.** Çünkü çağdaş demokratik örgütlenmelerde yönetme hak ve yetkisi aşağıdan yukarıya işler. Her karar ve uygulama

süreci kurallara bağlanmıştır. Partilerde üyeleri temsil eden seçilmiş delegelerin bir araya geldikleri kurultaylar, bunların seçerek belirledikleri parti meclisleri, yetkilendirilmiş denetim kurulları, vb... aracılığıyla ortaklaşa belirlenmiş kurallar vardır. Her kişinin bu yapıların işleyişine ve karar yoluyla ortaya çıkardıkları kurallara uyması gerekir. Büyük mekanizmaları bir arada tutmanın da, amaç doğrultusunda etkili biçimde çalıştırmanın da şimdiye kadar bulunabilmiş biricik yolu budur. Herhangi birileri, özellikle de yöneticiler karar ve uygulamalarında meşruiyetçi davranmazlarsa, örgütün dağılmasına ve amaçtan uzaklaşmaya yol açacakları için yönetme hakkını yitirirler.

İkincisi, meşruiyetçiliğe aykırı davranan yöneticiler sayesinde o kurumda, demokratik yönetim tarzı terk edilmiş ve **meşrutiyetçi yönetim tarzı başlamış olur.** Bu, söz konusu örgütte keyfilik dönemi başlamış demektir. Meşrutî rejimlerden farkı, burada sürecin tersine işlemiş olmasıdır. Meşrutî rejimler, mutlak rejimlerden sonra gelir. O nedenle meclisler ve kurullar hükümdarı sınırlandırmak işlevi görürler. Böylece rejimi eksik de olsa demokrasiye doğru iterler. Bizim örneğimizde ise, meclislerle kurullar mevzi yitirmiş ve yöneticiler tarafından ikincil duruma düşürülmüşlerdir. Bundan böyle kendileri asıl değildir; karar ve yürütme güçlerini yöneticilerin gasp etmeleri nedeniyle yapıdaki ağırlıkları azalmıştır. Yönetici, karar ve yürütme yetkisine sahip olan kurulları sınırlandırmıştır.

MEŞRUIYETÇİLİĞİ GERİ ÇAĞIRMALI

Kuruluşu ülkemizle birlikte olan CHP tarihi, parti yönetiminde meşruiyetçiliğe –yasallığa verilen önemin öğretici örnekleriyle dolu. Geçen haftaki yazımda teşekkür için söz

ettiğim **Kamil Kırıkoğlu**'nun anılarında dikkat çekici örnekler var.

Günümüzde, yazık ki meşruiyet geleneğini kırmış karar ve uygulamalar üst üste bindi. Örneğin, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde belediye başkanlığına, meclis üyeliğine, il genel meclisi üyeliğine başvurmak isteyenlerin parti görevlerinden istifa etmeleri, belli tarihe kadar başvurmaları, ücret yatırmaları, eğitime katılmaları, bunlarda eksik olanların aday olamayacakları yönündeki merkez kararı, hemen her yerde yine merkez yönetim tarafından ezildi. Yine örneğin, 10 Ağustos 2014 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde gösterilen aday, öneri kaynağının kim, ne olduğu da saklanarak ve PM – MYK – TBMM Grubunun bilgisi ve onayı dışında kamuoyuna sunuldu. Ve örneğin, 5-6 Eylül 2014 Kurultayı'nda cümle alemin kadınlar için getirildiğini bildiği cinsiyet kotası erkekler için kullanıldı; bu yolla Kurultay'ca reddedilenler seçilmiş sayıldı. Üstelik bu işler doğrudan genel başkana ait 12 kişilik Bilim Kurulu listesinde oldu. Ortaya, meşruiyetçilik sorunu da aşan bir keyfilik ve Tüzük ile Kurultay'a karşı hile sorunu çıktı. Şimdilerde de

karşımıza, iki Parti Meclisi üyesini istifa ettirerek, Kurultay'ın seçmeyi reddettiği bir kişiyi PM üyesi yapmak için girişilmiş zorlamalar var.

Parti-içi demokrasinin kırılması **“ben yaparım, olur”** keyfiliğiyle başlıyor. “Ben yaptım, siz de tıpış tıpış...” aşağılamasına varıyor. Demokrasi, yerini meşruti yönetim tarzına terk ediyor. Oysa meşruiyet –parti-içi demokrasi duyarlığı “tutarlılığımızı yitirmeyelim”, “parti zedelenmesin”, “güvensizlik uç vermesin”, “mekanizma dağılmasın”, “amaçlar kaybolmasın” kaygılarının ilacı.

Son uygulamalara bakınca insanın aklına ağır bir soru gelip yerleşiyor: **Yoksa sorun, bu tür kaygıların olmaması mı?**

*

Sağlıkla, tüm sevdiklerinizle ve ulusça, komşularla savaşız nice aydınlık yıllarda güzel bayramlar dilerim.

(8 Ekim 2014 Çarşamba)

LAİK TEYZELER, SİZ HAKLIYDINIZ!

“Tutturmuşlar laiklik elden gidiyor, diye!.. Yahu bu millet istedikten sonra laiklik tabii elden gidecek!.. Sonra nedir bu laiklik Allah aşkına?.. Hem laik ve Müslüman olunmaz.. Ya Müslüman olacaksın ya laik! Ben Müslümanım diyenin tekrar yanıma gelip bir de aynı zamanda laikim, demesi mümkün değil. Niye? Çünkü Müslümanın yaratıcısı Allah kesin hâkimiyet sahibidir. ‘Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir’ lafı koskoca bir yalan!.. Egemenlik kayıtsız şartsız Allah’ındır.”

Bu sözler şimdi Cumhurbaşkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'a ait. Belediye başkanı iken 1994 yılında, o zamanki Refah Partisi'nin Ümraniye ilçesinde söylemişti. Son yirmi yılda milliyetçiliği –kavmiyetçiliği ayaklarının altına alırken, TV'deki “Ulusa Sesleniş” programının adını değiştirip “Millete Hizmet Yolunda” yapması anlamlı. Bu

süre boyunca adını koymamak koşuluyla hep ‘millet’ dedi; bununla ‘ümme’ demek istediği de artık apaçık.

AKP yönetimi, laik devlet ilkesine bu kadar açıktan saldırıp iktidar yolunda yükselirken, ilerici ve Cumhuriyetçi güçler en çok da kendi içlerinden kısıp alındı. **“Tutturduk bir laiklik!** İnsanların umurunda değil, yolsuzluk yoksulluk diz boyu, **işten aştan söz etmeliyiz, ekonomiden..”** Bu itiraz zamanla haklı görüldü. “Tehlikenin farkında mısınız” uyarısı, yerini “laiklik tehlikede değil” saptamasına ve laiklik için mücadeleden vazgeçişe vardı.

Şimdi **okullarda** eğitim – öğretim düzeni değiştiriliyor. Okullu öğretimden açık öğretime, genel den mesleki-teknik öğretime, müfredat değişik-

liğinden ilkokulda kızların örtünmesine, kızlı-erkekli karma sistemden ayrı sisteme gidış yaşıyor. Bir kamu hizmeti olarak olan eğitimin geleceğı tehlikeye giriyor. **İşyerlerinde** ibadet yeri açılması, mesai saatlerinde ibadet için çalışmanın ve toplu ulaşımında ibadet saati geldi diye seyahatin kesilmesi baskıları, kamu hizmetlerinin ülke genelinde aynı kurala bağılı, eşit ve eşgüdümlü sunumunu sınırlandırmaya başlamıştır. Süreç, CHP'nin kendi genel merkezinde mescit açarak kendisinin dini siyasete alet etmeye başladığı bir noktaya gelmiştir.

Adliyelerde kadın görevlilerinin görev başında türbanla bulunmaları başlangıç oldu. Bu adım, 'kendi dini-göreneksel inançlarına göre yargılanmak' politikasının kapısını açmıştır. Nitekim bu, yine Erdoğan eliyle Cumhurbaşkanlığı Vizyonu'ndaki paragraflarla gündeme girişini yapmıştır. "**Yargı teşkilatı milletin tüm farklılıklarının yansıyacağı**, hukuka ve adalet idealine uygun yargılamayı sağlayacak bir şekilde yeniden yapılandırılmalıdır." Temmuz 2014 tarihli bu "vizyon", 1994 tarihli sözlerin murada erdirilmesidir. **Hastanelerde** kadın doktora muayene olmayı reddedışleri ya da kadın doktorun erkek hastaya bakmayı reddetmesini, kamu hizmetlerinde kadın-erkek ayrı otobüs, plaj tahsisi zorlamalarını, **hapishanelerde** günlük yaşamın dini-göreneksel inanca göre düzenlenmesi yönünde baskıya dönüşen tutumları, artık 'münferit' saymak olanak dışıdır.

Yani, **laiklik mücadelesini terk edenler öğrenciyle veliyi, sağlık personeliyle hastayı, davalıyla davacıyı, işverenle işçiyi, şoförle yolcuyu terk ettiler.** Onları yalnız bıraktılar. Yaşamdan çekildiler. Demek ki neymiş? Laikliği savunmak, yaşamın dışında şeylerle değil yaşamın ta kendisiyle ilgilenmek demekmiş.

*

Yaşadığımız gericileşme sürecinde en önemli kırılma noktası, "laiklik meselesini bırakın, ekonomik meselelere bakın!" telkini oldu. Bu telkinin anlamı, ülkenin yarıldığı ana ekseni bırakalım, hep birlikte ekonomizme batalım' idi. Öyle oldu. Bağımsız siyasal duruşumuzu yitirip gericileşin kuyruğunda takılı kaldık. İdeolojik bulanıklık ve teslimiyetçilik, liberal gericilerin "laikçiler" ve "laikçi teyzeler" alaylarına omuz verdi. Oysa doğru olan, ideolojik ve siyasal mücadelemizle

"laikçi teyzeler"i onurlandırmaktı. Ulusal birlik içinde çeşitlilikle yaşamamızı sağlayan laiklik anlayışını, Cumhuriyet ve yaşam savunmamızın merkezine oturarak "karşıdevrime geçit yok" demekti.

*

Geçmişten ve kendi deneyimimizden almamız gereken derslerden biri şu olsa gerek: Ekonomizm aldanmasına karşı **kapsamlı bir ideolojik mücadele** vermeli ve **siyasal uyanıklık** göstermeliyiz.

(9 Ekim 2014 Perşembe)